

ALFARA
del PATRIARCA
AJUNTAMENT

PATRIMONI HISTÒRIC

PALAU DE LA SENYORIA

El senyoriu d'Alfara tingué l'origen en la unió de dues antigues alqueries: la d'En Llosa i la d'En Sadurní. Alfara va pertànyer successivament als Jàfer, a Bonifaci Ferrer (germà de St. Vicent), als Cruïlles, a Joan de Ribera i al Col·legi del Corpus Christi. El palau actual degué construir-se a partir de l'arribada dels Cruïlles en 1396. Es tracta doncs d'un edifici del segle XV, articulat al voltant d'un pati amb escala. Té planta baixa, planta noble i andana. Conserva la torre lateral coberta per teulada a quatre aigües, finestres coronelles, la galeria de finestres al pis superior tan característica en els palaus de l'època i diverses portes interiors gòtiques.

De la planta noble destaca la capella de sant Vicent Ferrer, un xicotet espai quadrangular cobert amb un sostre de plaques de fang i bigues de fusta amb decoració vegetal. Conté, en la part superior de tres dels murs, la llegenda que sempre acompaña el sant: ET DATE ILLI HONOREM... La datació d'aquest espai deu ser anterior a 1455, any de la seu canonització, ja que hi llegim BEAT VICENTE.

PALACIO DE LA SEÑORÍA

El señorío de Alfara tuvo su origen en la unión de dos antiguas alquerías: la de En Llosa y la de En Sadurní. Alfara perteneció sucesivamente a los Jàfer, a Bonifaci Ferrer (hermano de S. Vicente), a los Cruïlles, a Joan de Ribera y al Colegio del Corpus Christi. El palacio actual debió construirse a partir de la llegada de los Cruïlles en 1396. Se trata pues de un edificio del siglo XV, articulado alrededor de un patio con escalera. Tiene planta baja, planta noble y desván. Conserva la torre lateral cubierta por tejado a cuatro aguas, ventanas geminadas, la galería de ventanas del piso superior tan característica en los palacios de la época y diversas puertas interiores góticas.

De la planta noble destaca la capilla de san Vicent Ferrer, un pequeño espacio cuadrangular cubierto con un techo de placas de cerámica y vigas de madera con decoración vegetal. Contiene, en la parte superior de tres de los muros, la leyenda que siempre acompaña al santo: ET DATE ILLI HONOREM. La datación de este espacio debe de ser anterior a 1455, año de su canonización, ya que leemos BEATO VICENTE.

AYUNTAMIENTO

En 1918 l'arquitecte Antoni Gómez Davó (1890-1971) construí la nova casa del doctor Navarro al costat del Palau. Fou la seua primera obra. L'edifici, amb façana neogòtica, manté l'harmonia amb el palau senyorial veí i reproduceix els volums i els ritmes, però a una escala una mica major. D'aquesta manera s'aconsegui crear un espai arquitectònic i escènic unitari que amb l'església estructura la plaça. En l'actualitat és la seu de la Casa de la Vila.

AYUNTAMIENTO

En 1918 el arquitecto Antoni Gómez Davó (1890-1971) construyó la nueva casa del doctor Navarro al lado del Palacio. Fue su primera obra. El edificio, con fachada neogótica, mantiene la armonía con el palacio señorial vecino y reproduce sus volúmenes y sus ritmos, pero a una escala algo mayor. De esta manera se logró crear un espacio arquitectónico y escénico unitario que con la iglesia estructura la plaza. En la actualidad es la sede del Ayuntamiento.

ESGLÉSIA DE SANT BERTOMEU

En la mateixa plaça hi ha l'església parroquial, construïda sobre el solar de l'antic temple gòtic. Consta d'una nau, cor elevat, capelles laterals i capella de la comunió. És d'època barroca. Sabem que el campanar s'estava construint en l'any 1667 i la façana està datada en 1725 segons una àpoca de despeses de l'obra. Té l'escut del Col·legi del Corpus Christi en la portada ja que en el moment de la construcció eren els senyors del poble. Conserva una campana gòtica amb inscripció i escut d'un membre de la família dels Corberà de Let. Destaquen els taulells de final del segle XVIII del sòcol de la capella de sant Antoni de Pàdua on es representen els milacles de la predicació als peixos i l'ase agenollat davant la custòdia. L'interior del temple fou redecorat per Cardells als anys 60 del segle XX.

IGLESIA DE SAN BARTOLOMÉ

En la misma plaza encontramos la iglesia parroquial, construida sobre el solar del antiguo templo gótico. Consta de una nave, cor elevado, capillas laterales y capilla de la comunión. Es de época barroca. Sabemos que el campanario se estaba construyendo en el año 1667 y la fachada está datada en 1725 según una época de gastos de lo obra. Tiene el escudo del Colegio del Corpus Christi en la portada, ya que en el momento de la construcción eran los señores del pueblo. Conserva una campana gótica con inscripción y escudo de un miembro de la familia de los Corberá de Let. Destacan los azulejos de final del siglo XVIII del zócalo de la capilla de san Antonio de Padua donde se representan los milagros de la predicación a los peces y el asno arrodillado ante la custodia. El interior del templo fue redecorado por Cardells en los años 60 del siglo XX.

ANTIC CONVENT DE SANT DÍDAC.

Està situat en el camí de Carpesa, abans d'arribar a l'almàssera. Fou fundat en 1599 sobre una alqueria vora la séquia de Montcada per donació de Gaspar Jaca. Pertanyia a l'orde de franciscans observants. Resta en peu l'església i el claustre, al primer pis del qual encara trobem els dormitoris. Malgrat que el temple ha patit diversos incendis i perdé la decoració, la construcció es conserva en bon estat i s'endevinen els esgrafiats sota la capa de pintura blanca.

L'església és d'una nau, amb capelles entre els contraforts, tota bastida amb rajola. La porta d'accés al temple encara es conserva tapiada malgrat que el nivell original del camí deu estar a més de mig metre de profunditat de l'actual. La nau està coberta per trams de voltes bufades de rajola. El mateix sistema s'emprà per cobrir les capelles laterals, però amb variants: alguna té trompes als angles.

Al segle XIX, després de la desamortització, es convertí en fàbrica de mistos.

ANTIGUO CONVENTO DE SAN DIEGO.

Está situado en el camino de Carpesa, antes de llegar a la Almàssera. Fue fundado en 1599 sobre una alquería junto a la acequia de Montcada por donación de Gaspar Jaca. Pertenece a la orden de franciscanos observantes. Quedan en pie la iglesia y el claustro, en cuyo primer piso aún encontramos los dormitorios. A pesar de que el templo ha sufrido varios incendios y perdió la decoración, la construcción se conserva en buen estado y se adivinan los esgrafiados bajo la capa de pintura blanca.

La iglesia es de una nave, con capillas entre los contrafuertes, toda construida con ladrillo. La puerta de acceso al templo aún se conserva tapiada aunque el nivel original del camino debe de estar a más de medio metro de profundidad del actual. La nave está cubierta por tramos de bóvedas bahidas de ladrillo. El mismo sistema se empleó para cubrir las capillas laterales, pero con variantes: alguna tiene trompas en los ángulos.

En el siglo XIX, después de la desamortización, se convirtió en fábrica de cerillas.

CASA DE LA SIRENA

La importància d'aquesta alqueria nobiliària rau en el fet que es tracta d'una de les poques del segle XVI que s'han conservat, perquè la majoria són dels segles XVIII i XIX. A més de la portada i el finestral bastits en carreus, destaca la torre cantonera, possiblement un edifici de guaita i defensa més antic, amb talús a la base i teulada blava a quatre aigües. També hi ha la galeria d'arquets que corona el pis superior, l'hort clos i les restes del jardí. S'hi feren reformes durant els segles XVIII i XIX. La Conselleria de Cultura va realitzar obres de consolidació als anys 1989-1990 i el 2004 fou declarada Bé d'Interés Cultural.

Rebé aquest nom tan popular i literari perquè sobre la portada renaixentista, fent d'ampit del finestral, hi havia en marbre l'escut nobiliari envoltat per una sirena: una serp amb cap de dona. L'escut té una inscripció amb la data MDLIII i la divisa OMNIA TEMPUS HAVENT. Conté les armes dels Ferragut, Pallarés, Alegret i Perelló. Es custodia actualment al Palau de la Senyoria.

CASA DE LA SIRENA

La importancia de esta alquería nobiliaria radica en que se trata de una de las pocas del siglo XVI que se han conservado, porque la mayoría son de los siglos XVIII y XIX. Además de la portada y el ventanal construidos en sillares, destaca la torre lateral, posiblemente un edificio de vigilía y defensa más antiguo, con talud en la base y tejado azul a cuatro aguas. También tiene galería de ventanas que corona el piso superior, el huerto cerrado y los restos del jardín. Se hicieron reformas durante los siglos XVIII y XIX. La Consellería de Cultura realizó obras de consolidación en los años 1989-1990 y el 2004 fue declarada Bien de Interés Cultural.

Recibe este nombre tan popular y literario porque sobre la portada renacentista, haciendo de pretil del ventanal, estaba en mármol el escudo nobiliario rodeado por una sirena: una serpiente con cabeza de mujer. El escudo tiene una inscripción con la fecha MDLIII y la divisa OMNIA TEMPUS HAVENT. Contiene las armas de los Ferragut, Pallarés, Alegret y Perelló. Se custodia actualmente en el Palacio de la Señoría.

EL PARETÓ

Al final del carrer de Sant Vicent, vora el barranc del Carraxet, trobareu aquesta obra hidràulica antiga. Es tracta d'un mur de protecció del segle XVIII (1794) amb tallamars finançat pel Col·legi del Corpus Christi, institució que ostentava la senyoria del poble. Es bastí per a protegir d'inundacions el Molí d'Alfara i les hortes properes. Vicent Gascó, director d'arquitectura de l'Acadèmia de Sant Carles, assessorà en la construcció. Abans hi hagué altres murs de contenció, però les contínues barrancades els destrossaven. Amida quasi 180 metres de llarg i l'alçada, presa des de dins del barranc, és de 1'8 metres. El projecte inicial era construir un mur que arribara fins la séquia de Montcada, però la conclusió del l'obra haguera perjudicat Vinalesa.

EL PARETÓ

Al final de la calle de Sant Vicent, al lado del barranco del Carraxet, encontraréis esta obra hidráulica antigua. Se trata de un muro de protección del siglo XVIII (1794) con tajamares financiado por el Colegio del Corpus Christi, institución que ostentaba el señorío del pueblo. Se construyó para proteger de inundaciones el Molino de Alfara y las huertas próximas. Vicent Gascó, director de arquitectura

de la Academia de San Carlos, asesoró en la construcción. Antes existieron otros muros de contención, pero las continuas barrancadas los destruían. Mide casi 180 metros de largo y la altura, tomada desde dentro del barranco, es de 1'8 metros. El proyecto inicial era construir un muro que llegara hasta la acequia de Montcada, pero la conclusión de la obra hubiese perjudicado a Vinalesa.

FUMERAL

La majoria dels fumerals d'Alfara pertanyien als rajolars, una indústria de tradició artesanal que hi trobem des de fa segles. Formen part del paisatge del poble i són testimoni de l'activitat industrial passada. Destaca el fumeral on ara està situada la zona universitària. Té el fust serpentejant influenciat per l'Art-Decò.

CHIMENEA

La mayoría de las chimeneas de Alfara pertenecían a los ladrioles, una industria de tradición artesanal que encontramos desde hace siglos. Forman parte del paisaje del pueblo y son testigo de la actividad industrial pasada. Destaca la chimenea situada en la actual zona universitaria. Tiene el fuste serpenteado influenciado por el Art-Decò.

ALTRES LLOCOS D'INTERÉS OTROS LUGARES DE INTERÉS

EL MOLÍ

És d'origen medieval i està situat a les afores, vora el camí de Vinalesa, molt prop del barranc del Carraixet. Es troba construït sobre la séquia de Montcada.

Fou un molí fariner que al segle XIX es diversificà dedicant part de la producció a l'arròs. Posteriorment, fou ampliat de forma considerable esdevenint una gran indústria farinera. L'arquitectura és moderna però hi manté el petit edifici del vell molí del qual la part més significativa són els carcaus. En l'actualitat està sense funcionament.

EL MOLINO

Es de origen medieval y está situado en las afueras, en el camino de Vinalesa, muy cerca del barranco del Carraixet. Se encuentra construido sobre la acequia de Montcada.

Fue un molino harinero que en el siglo XIX se diversificó dedicando parte de la producción al arroz. Posteriormente, fue ampliado de forma considerable convirtiéndose en una gran industria harinera. La arquitectura es moderna pero mantiene el pequeño edificio del viejo molino cuya parte más significativa son los cárcavos. En la actualidad está sin funcionamiento.

EL CALVARI

En un plafó ceràmic al fons del Calvari llegim la data 1867, any de la inauguració, i també que es va reedificar el 1929. Les estacions són posteriors a la Guerra d'Espanya però tenen un gran valor etnogràfic i ens serveixen per a conèixer les devocións populars. A l'entrada hi ha els Dolors de Maria.

EL CALVARIO

En un plafón cerámico al fondo del Calvario leemos la fecha de 1867, año de la inauguración, y también que se reedificó el 1929. Las estaciones son posteriores a la Guerra Civil pero tienen un gran valor etnográfico y nos sirven para conocer las devociones populares. En la entrada están los Dolores de María.

- 1 Palau de la Senyoria
 - 2 Ajuntament
 - 3 Església de Sant Bartomeu
 - 4 Antic convent de Sant Dídac
 - 5 Paretó
 - 6 Funeral
 - 7 Casa de la Sirena
 - 8 Molí
 - 9 Calvari
 - 10 Teatret
 - 11 Poliesportiu municipal
 - 12 Biblioteca municipal

EL TEATRET

Antic casino situat a la cantonada carrer de Sant Bertomeu i carrer del Doctor Navarro.

"EL TEATRET"

Antiguo casino situado en la esquina donde confluyen la calle de Sant Bartolomeu y la calle del Doctor Navarro.

LA CONSERVERA

De camí a l'antic convent de Sant Dídac trobarem l'antiga fàbrica de conserves. Actualment es una de les seus de la universitat.

LA CONSERVERA

De camino al antiguo convento de San Diego encontraremos la antigua fábrica de conservas. Actualmente es una de las sedes de la universidad.

TAULELLETS DEL SEGLE XVIII

- La Trinitat, c/ Major, 12
- Mare de Déu del Roser, c/ de Cavallers, 18.
- Mare de Déu dels Desemparats, c/ de Cavallers, 17.

AZULEJOS DEL SIGLO XVIII

- La Trinidad, c/ Major, 12
- Virgen del Rosario, c/ de Cavallers, 18.
- Virgen de los Desamparados, c/ de Cavallers, 17.

TRANSPORT I COMUNICACIONS

Línia 1 del Metro, estació Montcada-Alfara
Autobús Línia 104 Montcada- Meliana (només laborables).
Parada: Plaça de la Creu
Autobús Montcada-València. Parada: Plaça de la Creu.

ALFARA DEL PATRIARCA

Extensió: 2 km.²
Habitants: 3.032
Altitud: 35m.
Coordenades: 39° 32'N 0° 23'0

DOCUMENTACIÓ

www.uv.es/befrana

www.alfaradelpatriarca.es

ALFARA
del PATRIARCA
AJUNTAMENT